

חסד: אהבת ה' ואהבת ישראל

בפשטות, "ראשון" פותח בענין גבורה מובהק – "כי תצא למלחמה על איביך" – אך גם במלחמה זו יש צדדי חסד: "במלחמת רשות הכתוב מדבר" – למלחמת רשות יוצאים במסירות נפש הנובעת מאהבה לענין שאינו בגדר חיוב. תכלית מלחמת רשות היא הרחבת גבול ישראל והגדלת כבוד עם ישראל בעולם – ההתפשטות וההתרחבות הן תנועה של חסד (ותנועה זו גופא נעשית לפני משורת הדין, בחסד החורג מגבול החובה). גם אופן המלחמה הוא "על איביך" – על הלוחם להתעלות בנפשו מעל תחושת השנאה, האויבות והעוינות (אותה משדר האויב, ו"כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם") ולפעול מתוך מודעות לאהבת ה', כשחיות "אהבי הוי' שואו רע" היא המניעה את מלחמתנו ברע (עיקר חוית ה"על איביך" היא הרמת הראש מעל האויב, כמבואר בפרק "לדוד הוי' אורי וישעי" – "ועתה ירום ראשי על איבי סביבותי"; "על איבי סביבותי" עולה תריג, רמז להתכללות כל תריג מצוות התורה במצות אשת יפת תאר, כדלקמן – "סביב" הוא מנין המצוות בפרשת כי תצא, וכדלקמן). להצלחה במלחמה – "ונתנו הוי' א-להיך בידך ושבת שביו" – זוכים מתוך אהבת ה' לנו וחסדיו עמנו.

אכן, חוית האהבה מופיעה בגלוי בתוכן המצוה הראשונה בפרשה – "וראית בשביה אשת יפת תאר וחשקת בה". מצוה זו מבררת את אהבת הנפש הבהמית – חז"ל אמרו כי "לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע", אך אהבת היצר הרע מתבררת ומתעלה כאשר מממשים אותה בתור אחת מ-תריג מצוות התורה (עד שבחסידות נדרש ש"אשת יפת תאר" היא הניצוץ האלקי שבעצם הנשמה והשכינה אותה יש לפדות מגלותה), וקיום המצוה מברר את אמיתתה של אהבת הנפש הבהמית (כשיתכן שאחרי ה"חשקת בה" יתברר ש"לא חפצת בה"). מצות אשת יפת תאר איננה רק אחת מ-תריג מצוות – היא פותחת את פרשתנו, הכוללת מצוות רבות יותר מכל פרשה אחרת (עד מצוות), והיא החותמת את תריג המצוות כפי שמבאר אותן הרמב"ם ביד החזקה (תריג – העולה "על איבי סביבותי" כנ"ל – בצירוף "כי תצא למלחמה על איביך" עולה הכל פעמים הוי').

ההנגדה בין האהבה והפכה מובלטת בדין "שתי נשים, האחת אהובה והאחת שנואה". המשך השנאה מופיע במצות בן סורר ומורה, בו מצוה התורה לסתור את האהבה הטבעית של ההורים לבם ולעורר כלפיו שנאה. זהו פגם כה חמור באהבה, עד שחז"ל אמרו כי דין בן שורר ומורה לא היה ולא נברא מעולם – בישראל קדושים לא תתכן כזו שנאה המפרה את האהבה הטבעית (אף כאשר מדובר בבן של אשה שנואה, כדרשת חז"ל). זו דוגמה לכך ש"מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר" – ואף לתורה – עד שיתכן כי דבר שנכתב בתורת חיים ותורת נצח לא מתחולל במציאות משום שאינו מתאים לשרש ישראל הנעלה.

גבורה: "חטא משפט מות"

"שני" פותח בענין מובהק של גבורה – בחטא, במשפט ובמות (האר"י דורש על הפסוק "וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת – ותלית אתו על עץ" שכאשר אדם מומת ולא ברור מה חטאו יש לתלות אתו מותו ב"עץ", בחטא עץ הדעת, החטא הראשון – תכלית הגבורה).

דין "כי קבור תקרבנו" רומז לקבורת הניצוצות שנפלו משבירת הכלים – השייכת לקו הדין והגבורה. אחרי ה"דינא קשיא" של המות ושבירת הכלים באה מצות השבת אבידה, שתכליתה השבת הניצוצות האבודים (אלא שגם כאן יש סיוג לדין זה – העלם וצמצום הגבורה – בדרשת חז"ל מ"והתעלמת" – פעמים שאתה מתעלם).

איסור "לא יהיה כלי גבר על אשה ולא ילבש גבר שמלת אשה" שולל כל בלבול ועיוות משני הכיוונים

בגבורת הגבר (ובכלל, הלבושים – המעלימים ומסתירים – שייכים לספירת הגבורה).

פרשת קן ציפור חותמת את הגבורה של "שני" והיא סמוכה לרחמים של "שלישי". בשל מיקום גבולי זה עלול להוצר בלבול בהבנת מצוה זו, וחז"ל נדרשו להזהיר שלא לתפוס את מצוות ה' כרחמים (באמירת "על קן צפור יגיעו רחמיך") ולדעת שאינן אלא גזרות (שמצד הדין והגבורה).

תפארת: "כתפארת אדם לשבת בית"

"כי תבנה בית חדש" הוא ישוב האדם בבית חדש – "כתפארת אדם לשבת בית" ("תבנה" היינו המשכת הבינה לתוך הבית – שמחת חנוכה הבית). אזהרת "ועשית מעקב לגגך" היא שמירה מפני עירוב דין וגבורה (הסמוכים, ב"שני") בשמחת חנוכה הבית (ובקדושת לוי עה"פ מבואר כי על ידי עשית המעקה לגג מחזירים את השמחה – סוד יסוד אמא המתגלה בתפארת ז"א – אל הקב"ה). ובעומק, "כי יפל הנופל ממנו" מלמד כי יש השגחה פרטית, והנופל כבר נידון ליפול, אך אף על פי כן ניתן לבטל דין זה ברחמים – שמחת חנוכה הבית וקיום "ולא תשים דמים בביתך" מסוגלות להציל מהדין ולהמתיקו.

איסורי כלאים ושעטנז הם איסורים על ערבובי אסורה – על תפארת דקליפה (המנוגדת לריבוי ושילוב הגוונים המפואר של הקדושה). אחרי איסורי הלבוש ב"שני" יש כאן מצוה הכרוכה ב"ארבע כנפות כסותך" (רמז ל"ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה", ארבע כנפות הארץ, האמור ביעקב שמדתו תפארת) – מצוה המגלה את קדושת הבגד ותפארתו (כבגדי כהונה העשויים "לכבוד ולתפארת", בהם הותרו הכלאים).

כהמשך ל"כתפארת אדם לשבת בית" מופיעים לראשונה בפרשה לקוחי אשה – קידושין הם פעולת התפארת המקדשת את המלכות (והנישואין הראשונים בתורה, נשואי אדם וחווה, הם ב"שלישי" של בראשית). בהמשך מתוארים הפגמים העלולים להיות בקידושין, ופגמים ביחסי אישות בכלל. סוף איסורי עריות עוסקים באסורים לבוא בקהל – בשמירה על "תפארת ישראל" (בקדושת לוי מבואר כי עמון ומואב אסורים לבא בקהל משום שלא הכירו במעלת ישראל ותפארתם – "על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים" היינו חוסר הכרתם כי כל שפע הלחם והמים בא קודם אל ישראל ודרכם לעולם כולו – גם קדימת ישראל היא בסוד התפארת, צד המזרח הקרוי "קדם").

נצח: יציאת הצבא

"רביעי" ממשיך את האסורים לבוא בקהל בדיני אדומי ומצרי. לכאורה, החלוקה באמצע האסורים לבוא בקהל תמוהה. בפשטות זו חלוקה בין אלו שאיסורם איסור עולם לאלו המותרים לבוא בקהל ה' בדור שלישי – היתר הבנים לבוא בקהל מגלה שבסופו של דבר יש סיכוי של הנצחת ההורים בעם ה' (וממילא הם זוכים בכך לחיים נצחיים). לנצח יש נטיה לימין, ל"כחא דהיתרא עדיף", והוא מאפשר גם לאדומי ולמצרי לזכות לחיים נצחיים (משא"כ האיסור הנצחי שב"שלישי" הוא בעצם שלילת הנצח האמיתי, החיים הנצחיים, מעמוני ומואבי).

תכונת היציאה של הנצח, היוצא "לבר מגופא", בולטת מאד בדיני הצבא: בכלל הצבא (היוצא ובא) שייך לנצח ולהוד, בהם מאיר שם "צבאות", ומושג היציאה מודגש כאן מאד – החל מ"כי תצא מחנה" מופיעים שוב ושוב השרש יצא והמלה "חוץ", ארבע פעמים כל אחד (ה"כי תצא" של תחלת הפרשה הוא סוד יציאת החסד מהמוחין, היציאה מתחום בית המדרש לפעילות בשטח). בנוסף ליציאה למחנה הצבא ולביאה ממנו, גם בתוך מחנה הצבא נשמר הסדר של "יוצא ובא" מתחומי המחנה גופא. ביציאה מתחום הקדושה השמורה יש חשש מן הקליפות, וצריך להזהיר "ונשמרת מכל דבר רע". גם הביטוי "כי הוי' א-להיך

מתהלך בקרב מחנך" רומז להליכת הרגלים, השייכת לנצח ולהוד.

גם דין "לא תסגיר עבד אל אדניו" עוסק במי שזכה לצאת לחוץ מהסגרו, ואין להחזירו אליו חזרה. בפרט, דין זה עוסק דווקא בבורח מחוץ לארץ ישראל – כל כח העליה לארץ שייך לנצח ("עמק רום") כמבואר במ"א. כניגוד ליציאה הרצויה והחיובית עומדים איסורי "לא תהיה קדשה" ו"אתנן זונה" – זונה וקדשה מתורגמות בכ"מ כ"נפקת ברא" (יוצאת לחוץ).

בפרשת נדרים מתחדש איסור "לא תאחר לשלמו" – האיחור הוא פגם בתודעת הזמן, תודעת הנצח.

הוד: דע לומר תודה

דין "כי תבא בכרם רעך" עוסק בענבים וביין ששרשם בבינה, בסוד "בינה עד הוד אתפשטת". דין "ואכלת ענבים כנפשך שבעך ואל כליך לא תתן" מעניק לאדם את התחושה שנותנים לו להנות מדבר שאינו שלו, ועליו להודות על כך (בעומק, יש כאן חויה של קבלת השראה מלמעלה – השראה אותה ניתן להרגיש, אך לא לשמר בכלי – חויה של השראת הבינה המתפשטת להוד).

אחרי דין ליקוחי אשה ב"שלישי", חוזר דין זה ב"חמישי" (כנודע שההוד משקף את התפארת בסוד הצירוף) – כאן מסתיימים הליקוחים בגירושין, בסוד "הודי נהפך עלי למשחית" (כשההוד והחן הראשונים נהפכים ל"והיה אם לא תמצא חן בעיניו" ועד ל"כי מצא בה ערות דבר"). כח הגירוש – בפרט ביחס לגורמים בלתי רצויים בארץ ישראל – שייך להוד, רגל שמאל, כמבואר במ"א.

יסוד: "ושמח את אשתו"

"ששי" פותח בהופעה השלישית של ליקוחי אשה חדשה (המשך לשמחת הבית החדש ב"שלישי" – שהרי "ביתו זו אשתו" – הכל בסוד "גופא ובריתא חשבינן חד"), ובפעם זו מדובר באירוע שמח ותקין – בברית הנישואין הנכרתת כדבעי (בכח הברית של היסוד) – וישנה מצוה על האיש "נקי [גם] במובן של צדיק, כתכונת ה'צדיק יסוד עולם' יהיה לביתו שנה אחת ושמח את ביתו אשר לקח [גם] שמחת איש ואשה – שמחת עונה – שייכת לכח היסוד".

גם "ריחים ורכב" רומזים לאיש לאשה (כשקשר האיש והאשה רמוז במלה "טחינה" כמה פעמים בתנ"ך), ואיסור "לא יחבל... כי נפש הוא חבל" הוא פגם הברית (שהיא חבל ההתקשרות, וכן מובנים נוספים של שרש חבל שייכים ליסוד, ואכמ"ל). גנבת נפש היא פגם ברית ההתקשרות בין נשמות ישראל, ובעומק גנבת הנפש היא אבדן שלמותה וזהותה העצמית – תוצאת פגם הברית. בהקשר למצות "השמר בנגע הצרעת" למדו חז"ל כי ההיתר היחיד לקוץ את הבהרת הוא בברית מילה – שמירת היסוד דוחה את נגע הצרעת (וממילא היא תיקונו האמיתי). מצות הזכירה – "זכור את אשר עשה הוי' א-להיך למרים" – שייכת לכח הזכרות של היסוד (ובפרט זו זכירת פגם לשון הרע, "ברית הלשון" המכוונת כנגד "ברית המעור").

בדיני הנושה חוזרת המלה "עבוט" שהופיעה ב"ששי" של פרשת ראה. בכלל, "עני" הוא כינוי ליסוד, וכאן מתברר של"עני" יש את כח היסוד לברך – "ברכות לראש צדיק". מצות הצדקה לה זוכה הנושה הנוהג כהלכה ומשיב לעני את העבוט שייכת ליסוד – המשפיע וגומל חסד עם המלכות.

מלכות: "צדק מלכותא קדישא"

"שביעי" פותח בדין של שמירת העני והאביון מעושק – האביון, שמצבו קשה משל העני, שייך למלכות

(ובניגוד לאוירה ב"ששי", בה מתואר כיצד נוהג האדם כשורה והעני מברכו, הרי ב"שביעי" האוירה הפוכה, ומתואר כיצד העשוק קורא לה' על העול שנעשה לו). עושק האביונים הוא זה שגרם לחורבן הבית – פגם המלכות – כפי שהרבו לזעוק הנביאים, וניצול העשירים את העניים הוא פגם בסדר המדינה-המלכות.

"לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות" הוא כלל יסוד בדיני מלכותא דארעא, "דינא דמלכותא דינא" (שהרי בדין שמים יתכן מצב של "פקד עון אבות על בנים" – עד שבא יחזקאל ובטל גזרה זו באמרו "הנפש החטאת היא תמות").

שוב חוזרת ב"שביעי" האזהרה על עושק ועינוי המסכנים – "לא תטה משפט גר יתום ולא תחבל בגד אלמנה" (האלמנה בפרט שייכת למלכות).

מצות שכחה שייכת למלכות, המכונה "אתר דנשיו" (מקום השכחה), והיא המצוה המתקיימת ב"מודעות טבעית" (מודעות המלכות המתוקנת) יותר מכל מצוה אחרת. דיני "לא תפאר" ו"לא תעולל" נעשים מתוך תודעת השפלות של המלכות – "וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים" – המעודדת את האדם להיות רגיש לשפלים ונדכאים אחרים (ולא לראות עצמו מובדל ומורם מהם).

עוד ענין עיקרי של "דינא דמלכותא דינא" הוא דין מלקות (הנחשבות במקום מות). במתן המלקות יש למדוד היטב ולהתחשב במולקה תוך זהירות לא להוסיף על המלקות – הכל ברגישות המלכות למציאות. בדין מלקות באה לידי ביטוי במיוחד התורה שבעל פה – "מלכות פה, תורה שבעל פה קרינן לה" – הפוחתת ממספר המלקות הכתוב בתורה. גם הדין הבא – "לא תחסם שור בדישו" – הוא מעיקרי תורה שבעל פה, וממנו נלמד בהיקש על אלו עבירות לוקים.

מצות יבום עוסקת במציאות של "רגליה יורדות מות" – מציאות בה האיש מת ויש להציל את המציאות ממות מוחלט על ידי יבום אשת המת ושמירתה מלצאת החוצה. אם היבם לא חפץ ביבום על היבמה לחלוץ את נעלו (סמל מובהק של מלכות). הברירה בין יבום לחליצה – בין קירוב לריחוק – היא כח המלכות להגביה שפלים ולהשפיל גאים (בימינו, בשל גאוות היתר, תמיד יש לפעול בדרך של השפלת גאים – בדרך הריחוק המתבטאת במצות חליצה; רק במציאות מתוקנת של "עניים ירשו ארץ" ניתן לקיים גם את מצות יבום עצמה). כל סוד היבום שייך לגלגולי הנשמות, ה"גלגל חוזר" של המלכות.

סיפור הנצים כשאשת אחד מהם באה להציל את בעלה מציר דימוי מובהק של מלכות הנחלצת להגן על בעלה. כל דיני משקלות – "אבן שלמה וצדק" ו"איפה שלמה וצדק" – הם דיני תיקון המדינה-המלכות, דינים השייכים ל"צדק מלכותא קדישא".

"שביעי" חותם – כפרשת בשלח – במצות זכרון עמלק ומחיתו, משום שעיקר פגם עמלק הוא במלכות שמים ו"אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק" (שם וכסא הם סמלי מלכות ה' המובהקים ביותר). הכרתת זרע עמלק עצמה היא מצוה המוטלת על המלך (לפי רוב השיטות מצות מחית עמלק מוטלת גם על נשים המסמלות את המלכות; מלחמה והרג רחוקים לחלוטין מטבע הנשים, ובמחית עמלק מתהפך טבע האשה להיות כאיש ונאמר בה "איש ואיש יולד בה", וד"ל). ניתן לומר שהיחס בין דין מחית עמלק בפרשת בשלח לדין מחית עמלק בפרשתנו הוא היחס בין שלמות השם לשלמות הכסא: בפרשת בשלח ה' אומר "מחה אמחה" מלמעלה למטה, מהשמים לארץ, בדאגתו לשם השמימי – "למעני למעני אעשה כי איך יחל". בפרשתנו נאמר לנשמות ישראל החקוקות בכסא הכבוד "מחה תמחה" (שעל כן, כאשר הכסא פגום עדיין, יש לחשוש מפגם בכיס ומהזהיר "לא יהיה בכיסך אבן ואבן" – "אם שקרת במדות ובמשקלות, הוי דואג מגרוי האויב, שנאמר 'מאזני מרמה תועבת הוי' וכתוב בתריה 'בא זדון ויבא

